

Riksåklagaren
Box 5553
114 85 Stockholm

Yttrande i Högsta domstolens mål B 5076-21 – Allramålet

(Överklagad dom: Svea Hovrätts dom 2021-07-22, mål B 2006-20)

(Ekobrottsmyndighetens ärende EB-5137-17, Andra ekobrottskammaren i Stockholm)

Högsta domstolen, som ännu inte har tagit ställning till frågan om prövningstillstånd ska meddelas, har förelagt riksåklagaren att inkomma med svarsskrivelse i målet.

Svarsskrivelsen ska specifikt avse vad klagandena har anfört om hovrättens prövning av frågan om skada eller risk för skada för fondandelsägarna, pensionsspararna eller fondbolaget (jfr hovrättens dom s. 57-58, s.67-70 och s. 81).

Riksåklagaren har begärt att Ekobrottsmyndigheten ska yttra sig över överklagandena.

Inställning

Enligt Ekobrottsmyndighetens uppfattning bör ändring av hovrättens dom bestridas. Ekobrottsmyndigheten anser inte att det finns skäl att meddela prövningstillstånd i målet.

Bakgrund

Målet avser det s.k. Allramålet där fyra personer dömdes av Svea hovrätt till långa fängelsestraff för mutbrottslighet, trolöshetsbrottslighet, häleri och bokföringsbrott. Brottsligheten bedömdes som grov i samtliga fall.

Då förhållandena i målet får anses vara väl kända antecknas i korthet följande.

Målet kan sammanfattas med att AE och DPR, som var företrädare för SFS (senare Allra Pension AB, härfter benämnt Allra), accepterade ett erbjudande från företrädare för Oak Capital Group AB (härfter benämnt Oak). Erbjudandet gick i princip ut på att AE och DPR skulle få sammanlagt cirka 100 miljoner kronor om de bestämde att de pensionsfonder som Allra förvaltade skulle använda Oak som mellanled vid inköp av värdepapper i form av warranter. Pensionsfonderna kom därför att köpa warranter för ett belopp om cirka 430 miljoner kr. Av beloppet gick cirka 170 miljoner kr till Oak som via sitt ägarbolag Firstmile AB använde drygt 100 miljoner kr till att köpa aktier i bolaget Supero AB från AEs och DPRs respektive holdingbolag.

Att lämna detta erbjudande och att motta denna ersättning som betalning för aktierna utgör den aktuella mutbrottsligheten. Beslutet att köpa warranter med Oak som mellanled och på det sätt besluten genomfördes möjliggjorde att Oak, i egenskap av mellanled vid värdepappersaffären, berikades och detta utgör enligt åtalet omständigheter som medför ansvar för trolöshet mot huvudman, grovt brott. Åklagarsidan har i målet fört bevisning om att det funnits en överenskommelse om att försäljningen av aktier till Oaks ägarbolag var en förutsättning för att besluta att fonderna skulle genomföra warrantköpen, dvs. att det funnits ett intimt samband mellan dessa olika ”affärer” som innebar att *om* inte aktieöverlåtelsen fullföljdes till angivet belopp *så* hade inköpen av warranterna inte skett till det pris som Oak bestämt i förhandlingar med Allra. Åklagarsidan menade att denna konstruktion av genomförande innebär att det förelegat en brottsplan.

Tingsrätten ogillade samtliga åtal och avslog yrkandet om skadestånd.

Hovrätten gjorde en helt annan bedömning och fällde samtliga åtalade för brott och utdömde skadestånd på sätt som framgår av hovrättens dom.

Målet i Högsta domstolen

Samtliga dömda har överklagat hovrättens dom och anført bl.a. att det i hovrätten förekommit ett antal grova rättegångsfel (domvilla) och att den rättsliga frågan om förtroendeställning behöver belysas av Högsta domstolen, vilket enligt dem medför att det föreligger ett prejudikatvärde att pröva målet. I allt fall menar de klagande att det föreligger synnerliga skäl att meddela prövningstillstånd som beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Högsta domstolen har förelagt Riksåklagaren att inkomma med svarsskrivelse innan frågan om prövningstillstånd avgörs. Som framgår av föreläggandet ska skrivelsen avse vad klagandena har anført om hovrättens prövning av frågan om skada eller risk för skada för fondandelsägarna, pensionsspararna eller fondbolaget. Högsta domstolen hänvisar här till vissa sidor i hovrättens dom (s. 57-58, s.67-70 och s. 81).

Föreläggandet uppfattas därför vara specifikt avgränsad till en viss frågeställning som är av intresse för frågan *om det föreligger skäl att meddela prövningstillstånd*. Av den anledningen bemöts inte övriga invändningar som klagandena har framført i sina respektive överklaganden.

Vad har klagandena anført i frågan om skada?

Med beaktande av den ram föreläggandet ger avgränsas yttrandet till de invändningar som tar sikte på hovrättens bedömning av den ekonomiska skada som uppkommit genom trolöshetsbrottet och som klagandena menar utgör domvilla eller att målets utgång i hovrätten uppenbarligen berott på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Samtliga klagande har gjort invändningar om att det föreligger domvilla då hovrätten dömt utöver vad som kan utläsas av gärningspåståendet. Klagandena har också påstått att hovrätten, som en följd av detta, inte har prövat de invändningar som framställts mot påståendet om skada.

Detsamma gäller invändningen om att hovrätten underlåtit att pröva frågan om ”överpris”.

Inte heller har hovrätten, enligt klagandenas uppfattning, prövat försvarets invändningar om värdepappersförmedlaren Oaks utfästelser om återköp. Även denna invändning har uppfattats ha bäring på frågan om skada.

Allra synes också göra gällande att hovrätten felaktigt dömt ut skadestånd trots att det saknas ett åberopat kausalsamband (*se Högsta domstolens aktbilaga 52, avsnitt 18.5, sid 180*). Såsom invändningen görs gällande uppfattas detta som att klaganden menar att det är en rätts-tillämpning i strid med lag.

Ekobrottsmyndighetens bedömning

Vad klagandena anfört är avgörande för att bedöma vilken grund som klagandena menar ska tillämpas för att meddela prövningstillstånd. De invändningar som förts fram – och som Högsta domstolen genom sitt föreläggande vill ha svar på – avser frågan om det föreligger skäl för extraordinär dispens, dvs. om det finns synnerliga skäl för prövningstillstånd med anledning av den prövning som skett i hovrätten (se 54 kap 10 § rättegångsbalken).

Enligt Ekobrottsmyndighetens uppfattning kan hovrättens prövning av skada eller risk för skada för fondandelsägarna, pensionsspararna eller fondbolaget inte medföra att det kan anses vara frågan om domvilla (dvs. att domstolens hantering av målet medför grovt rättegångsfel) eller att målets utgång i denna del uppenbart beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Det är framförallt två invändningar som Ekobrottsmyndigheten finner skäl att närmare utveckla och bemöta.

Det är *dels* klagandenas invändning om att hovrätten dömt utöver den ram som gärningspåståendet ger för rättens prövning, *dels* invändningen att hovrätten inte prövat frågan om överpris, som kommenteras nedan. Dessa invändningar har betydelse för frågan om skada.

Övriga invändningar och omständigheter som klagandena påstår utgör grova rättegångsfel i övriga frågor berörs därför inte närmare.

Såvitt gäller påståendet om grovt rättegångsfel, innebärande att hovrätten dömt i strid med 30 kap 3 § rättegångsbalken, menar klagandena att hovrätten dömt utöver vad som kan utläsas av gärningsbeskrivningen.

Åklagaren har i gärningsbeskrivningen angivit bl.a. följande.

[AE och JB] har tillsammans och i samförstånd under maj 2012 missbrukat förtroendeställningen genom att fatta eller föreslå beslut om investeringar förmedlade genom Oak Capital Group AB som kom att medföra *skada* för fondandelsägarna, pensionsspararna eller fondbolaget.

Besluten eller förslagen om investeringar ledde till att det för tillgångarna i investeringsfonderna köptes värdepapper för ett pris som med minst 137 761 194 kronor överstigit det pris som annars hade behövt betalas. Detta har inneburit *skada* eller beaktansvärd risk för slutlig skada hos fondandelsägarna, pensionsspararna eller fondbolaget.

(min kursivering ovan. Gärningsbeskrivningen återfinns i bilaga B i hovrättens dom)

Åklagaren har genomgående under förhandlingen i tingsrätten och i hovrätten redovisat sin uppfattning om att skada eller risken för skada ska bedömas utifrån den förmögenhetsminskning som drabbat målsäganden i anledning av de dispositioner (gärningar) som konstituerar brott. Skadan uppkommer alltså i samband med att brottet fullbordas. Detta följer av helt vanliga regler i brottmål. Det bör här också noteras att begreppet skada har angivits i såväl andra som tredje stycket i gärningsbeskrivningen.

Att åklagaren under förhandlingen i hovrätten har utvecklat påståendet om skada framgår bl.a. av hovrättens aktbil. 408 s. 24ff av vilken bl.a. följande kan utläsas.

Trolöshetsbrottet är ett förmögenhetsbrott. Grunden för alla förmögenhetsbrott är ekonomisk skada. Med ekonomisk skada menas att målsäganden har blivit mindre förmögen på grund av brottet. Man kan jämföra en målsägandes förmögenhetsställning före respektive efter brottet för att utröna om, och med vilken storlek, ekonomisk skada har uppstått.

I det här fallet är det lätt att fastställa att pensionsfonderna har drabbats av ekonomisk skada. Innan köpet av warranterna hade pensionsfonderna motsvarande 60 miljoner amerikanska dollar på kontot. Efter köpet hade samma belopp bytts ut mot 7500 warranter. Direkt efter köpet hade de 7 500 warranterna kunnat säljas för som högst 4 850 dollar styck eller sammanlagt 36,4 miljoner dollar. Skillnaden mellan de 60 miljoner dollar som pensionsfonderna hade innan köpet och de 36,4 miljoner dollar som var värdet på de warranter pensionsfonderna fick genom köpet uppgår till 23,6 miljoner dollar eller cirka 170 miljoner kronor. Pensionsfonderna har alltså blivit 170 miljoner kronor fattigare genom det här köpet och har alltså lidit skada med samma belopp.

...

Den här skadan hade inte uppstått om pensionsfonderna hade köpt warranterna för ett pris som motsvarade warranternas värde. Det är också viktigt att bära med sig att skadan inte heller hade uppstått om SFS beslutat att avstå från köpet. D.v.s. om den åtalade gärningen inte hade ägt rum. Pensionsfonderna hade då haft kvar 60 miljoner amerikanska dollar eller motsvarande belopp i svenska kronor.

Det är så åklagaren lagt upp och fört sin talan i domstol. Enligt Ekobrottsmyndighetens uppfattning täcker gärningsbeskrivningen det slut som hovrätten kommit fram till. Hovrätten har dömt i enlighet med gärningsbeskrivningen och helt i linje med hur åklagaren har utvecklat åtalet under förhandlingen i hovrätten.

Klagandenas invändning om att skadan måste bedömas på ett alldeles särskilt sätt är inte ny och hovrätten var väl medveten om vad de tilltalade och Allra hade för uppfattning om hur

skadan skulle beräknas. Klagandena framförde invändningen att skadan i målet måste bedömas som skillnaden i pris mellan vad pensionsfonderna faktiskt betalade och det pris som pensionsfonderna eller någon annan hade behövt betala vid en hypotetisk affär. Om priset vid den hypotetiska affären är lägre än vid den faktiska affären föreligger vad klagandena betecknar som ett "överpris". Såvitt kan förstås hävdas att detta medför att åklagaren hade behövt styrka att priset för de aktuella warranterna var högre än det pris som pensionsfonderna eller någon annan hade behövt betala i ett hypotetiskt fall (*se t.ex. Högsta domstolens aktbilaga 50, avsnitt 3.1, sid 19*).

Mot denna bakgrund gör klagandena gällande att hovrätten beträffande skada dömt utanför gärningspåståendet och dessutom underlåtit att redovisa och pröva förswarets invändningar.

Här måste understrykas att åklagaren, varken i åtalet eller under utvecklandet av åtalet, har gjort gällande att skadan ska beräknas som differensen mellan den faktiska affären och en hypotetisk affär. Inte heller kan en sådan begränsning anses följa av gärningsbeskrivningens ordalydelse. Som nyss framgått har åklagaren istället fört talan med angivande av att skadan ska bedömas som en jämförelse mellan målsägandens förmögenhetsställning före respektive efter den skadevällande handlingen. Vad klagandena anför om "överpris" kan inte återfinnas i åklagarens gärningspåstående eller vad åklagaren i övrigt fört fram. Om pensionsfondernas förmögenhetsställning minskar genom inköp av warranter så skulle dock även detta kunna betecknas som att pensionsfonderna betalat ett överpris för warranterna. Ekobrottsmyndigheten menar att detta oavsett är en bevisfråga som hovrätten i detta fall har prövat.

Av åklagarens sakframställan framgår en förklaring till att gärningsbeskrivningen kom att ange att inköpet av värdepapper skedde till "ett pris som med *minst* 137 761 194 kronor överstigit det pris som annars hade behövt betalas". Där framgår också tydligt att en skada på 170 miljoner omfattas av åtalet (*se åklagarens sakframställan, hovrättens aktbil. 326, s. 19*).

Av hovrättens domskäl (se s. 68f) framgår att hovrätten prövat påståendet om skada i enlighet med gärningsbeskrivningen och hur åklagaren utvecklat påståendet om skada. Hovrätten har således inte dömt utöver vad som följer av 30 kap 3 § rättegångsbalken. Av det här angivna följer att hovrättens prövning av skadan eller risken för skada inte kan utgöra ett grovt rättegångsfel eller för delen att det skulle föreligga en brist i kausalsamband som medför att skadan bedömts i strid med lag.

Såvitt gäller påståendet om att hovrätten inte har prövat förswarets invändningar om utfästelser om återköp som värdepappersförmedlaren Oak ska ha gjort konstaterar Ekobrottsmyndigheten att resultatet av den prövningen återfinns på s. 53 i hovrättens dom.

Kammaråklagare Thomas Hertz har avgivit yttrande med anledning av överklagandena. Yttrandet bifogas.

Sammanfattningsvis kan inte något av det klagandena anfört utgöra domvilla.

Prövningstillstånd

Några skäl enligt 54 kap. 10 § rättegångsbalken för prövningstillstånd föreligger inte enligt Ekobrottsmyndighetens uppfattning.

Ekobrottsmyndigheten anser mot denna bakgrund att prövningstillstånd inte ska meddelas.

Detta yttrande har beslutats av vice överåklagare Per Hedman. Kansliåklagare Christer Dahlström har varit föredragande.

Per Hedman

Christer Dahlström